

Børnehave med skovens fordele

LEGEPLADSEN. Erfaringer fra skovbørnehaver kan vise hvordan man kan finde det gode sted eller gøre legepladsen mere naturpræget

Skovbørnehaverne viser hvor skøn skoven er at lege i. Men skovbørnehaver er forbeholdt de få. For alle de andre er der dog også muligheder. De kan få nogle af skovens fordele ved at opsoge et godt sted i den nærmeste park eller skov. Eller ved at føre nogle af naturens elementer ind på børnehavens legeplads.

Men hvilke steder egner sig? Og hvilke skovelementer drejer det sig om? Det undersøger Inger Lerstrup i et projekt på Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning.

Observationer i skovbørnehaver viser at børn grupperer sig hist og her hvor de har et eller andet at gøre. De er optaget af de meningsfulde handlingsmuligheder som omgivelserne stiller til rådighed. Herom bruger James J. Gibson, en af økopsykologiens pionerer, begrebet 'affordances'. Dem skal børn have så mange af som muligt.

De mest attraktive elementer kan bevæge sig, flyttes eller ændres (f.eks. med redskaber) eller er nye og specielle og derfor ikke fuldt udforsket. Det er en fordel med stor vari-

ation i størrelser, former, overflader og materialer og med gradvise eller trinvis overgang, så det udfordrer børn med forskellig alder, temperament og kunnen. Naturens elementer yder et særligt bidrag fordi de ændrer sig med årstiden og vejret og løbende leverer nye løsdele som blade, grene, svampe, kogler og dyrrester.

Det gode skovsted

Man kan også studere hvor skovbørnehaver og udebørnehaver vælger at være. Det er tit lysninger mod syd, men det kan også være i skovens søjlehaller eller i mere åbent landskab med spredt bevoksning. Ofte er der grøfter, diger og bakker, gode klatretræer, buskade og mange løsdele som grene og sten. Det kan også være tæt granskov (f.eks. til koglejagt), kælkebakker, strande, søer og vandløb (hvor man kan fange dyr med net) og steder med planter som kastanje, hassel- eller bærbuske.

Bålsteder er attraktive, og halvtag, shelter eller bålhytte kan give ly og læ til at spise madpakker og skifte børn. Er der en vandhane, slipper man

Børnenes leg i skoven kan man lade sig inspirere af når legepladsen skal indrettes. Fotos: Inger Elisabeth Lerstrup

UDENDØRS ELEMENTER MED KERNEAKTIVITETER

1. Åbne områder hvor man kan løbe, køre og gå, sparke i blade og grannåle og lege i større grupper, hoppe over grene og kviste, glide i mudder og på is. Områderne må gerne have forskellige størrelser og eventuelt være sydvendte og have et samlingssted af f.eks. stubbe eller stammer i rundkreds.

2. Skråt terræn hvor man kan glide, rulle, kravle og springe. Der kan være bakker, høje, diger, hulninger, huller, pytter og grøfter - også i en lille skala til legepladser.

3. Skærmede steder. I tætte bevoksninger, bag stammer, i fordybninger eller i huler kan man få en ramme om sin leg, afgrænse sit område og være i fred.

4. Faste dele hvor man kan klatre og bevæge sig på, over, under, omkring og ned fra. Det kan være træer, buske, væltede træer, stammer, stubbe og større sten. Det særlige er især attraktivt, f.eks. rodkager efter træer der er væltet.

5. Bevægelige dele. Der er bud efter det man kan bevæge sig sammen med, f.eks. træer der bøjer og svajer, gyngegrene der nås fra jorden, kvasbunker at hoppe i, tovbåner, gynger og hængekøjer.

6. Løsdele. Løsdele kan arrangeres, ændres og bruges som redskaber og rekvisitter. F.eks. naturens grene, kviste, kogler, frugtstande, frø, svampe, blomster, blade, frugter, siv, græs, sten, fjer, knogler mv. eller kævler, rafter mv. Alt sammen noget man kan snitte i, knække, smuldre eller smadre.

7. Smulder. Jord, mudder, sand, ler, savsmuld, småsten, frø mv. er skovens blandede sandkasse som man kan grave i, forme, blande og smøre med. Er der vand, kan al jord blive til f.eks. suppe, grød, ansigtsmaling eller neglelak.

8. Dyr. Alle dyr fænger, men især de dyr man kan finde og samle op, undersøge, passe på, fundere over, lave hjem til og slippe fri igen.

9. Vand. Selv den mindste pyt indbyder til at springe over, løbe igennem, og trampe i, kaste sten i, lade blade og grene flyde på og samle vand op fra. I rindende vand kan der bygges dæmninger og sendes ting med strømmen. Når det fryser, kan isen knases og glides på.

10. Ild. Spændende for både børn og voksne, men binder en voksen til stedet. Kan være faste ildsteder, f.eks. bålhytter.

for at bære vand med, og wc eller mult er også arbejdsbesparende.

Man kan opdele elementer med handlingsmuligheder i ti grupper som herunder. Når man skal finde et godt sted i skoven eller parken eller vil forny legepladsen, kan man gå grupperne igennem og se om de er repræsenteret på stedet, og om der er variation i form og størrelse, graduering og rigelighed. Undervurder ikke børnene som f.eks. hurtigt bliver gode til at klatre.

En skovagtig legeplads

Når man vil gøre børnehavens egen legeplads mere skov- og naturpræget, kan arealstørrelsen begrænse. Men terrænen,

beplantninger og inventar kan få området til at virke større og mere spændende. En grøft, nogle buske, en jordbunke eller en lavning til vandpytter fylder ikke meget, men kan glæde meget. Børnenes øjenhøjde gør at selv lav bevoksning kan virke som 'urskove'.

Det kan være svært at etablere et bed eller et træ når slidet er stort, men man kan plante tæt og lave et midlertidigt værn af f.eks. sten eller en lav rafte. Særligt egnet er arter der vokser hurtigt, er stærke, har god genvækst, viser årets gang og leverer mange og forskelligartede løsele.

Det er også muligt at indføre sager udefra: grenafklip, brugte juletræer, brædder,

rent byggeaffald, sten og skaller. Organisk materiale har den fordel at det forgår med tiden, tiltrækker dyr og ikke ser så rodet ud undervejs.

Begræns risikoen

Børn kan forville sig bort, så de gode steder har også en vis afstand til farlige ting som veje, jernbaner, stejle klinter og vand med stejle brinker eller stærk strøm. Der kan ske ulykker alle vegne, men selvfølgelig skal man undgå det der er svært at forudse for børnene, f.eks. at grene kan falde ned og at brændestabler kan rulle.

Når offentligt tilgængelige områder indrettes til børn, gælder de samme regler som på en legeplads, men lovmæssigt er grønne områder en gråzone. Kommunen har ansvaret når børnehaven er på tur, men i praksis er det pædagogerne der må afveje risikoen og legeværdien, understreger Inger Lerstrup.

At børnehaver kan vinde meget ved at bruge naturen og dens elementer, fremgår af en spørgeskemaundersøgelse og interviews med ansatte i børnehaver der bruger skov, park og strand. De oplever at børnene får mere plads, ro og tid til fordybelse, frisk luft, gode muligheder for at bevæge sig og sanser, rigelige materialer, naturoplevelser og medleven i årets gang, forklarer Inger Lerstrup. Der er færre konflikter, børnene viser andre sider af sig selv, og der er mere plads til forskellighed. sh

KILDER

Inger Elisabeth Lerstrup (2015): Skov-elementer kan gøre børnehavens legeplads mere spændende. Videnblade Park & Landskab 3.19-20. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.

Inger Elisabeth Lerstrup (2015): Skov-elementer kan gøre grønne områder attraktive for børnehaver. Videnblade Park & Landskab 3.19-21. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.

Aileen Shackell m.fl. (2008): Design for play: a guide to creating successful play spaces, The Department for Children, Schools and Families (DCSF) and the Department for Culture, Media and Sport (DCMS).

Robin C. Moore (1993): Plants for Play: A Plant Selection Guide for Children's Outdoor Environments, ERIC.

Robin C. Moore (2014): Nature Play & Learning Places. Creating and managing places where children engage with nature. Natural Learning Initiative and National Wildlife Federation.

Helle Nebelong (2008): Vi leger at - tanker om leg, læring og indretning af legepladser og sansehaver for børn. Forlaget Dafolo.

Svend Andersen
Plantefokus
Professionel træ- og planterådgivning

Din direkte vej til faglig sparring og udvikling.

Tlf.: 30 32 72 33
www.plantefokus.dk

HUNSBALLE Fro

butik.hunsballe.dk
- bestil fro på nettet og få det leveret direkte

Plænegræsfrø med stærke rødder

- til alle formål
- til den professionelle bruger

Top kvalitet
Professionel rådgivning og service
Hurtig levering - prøv os her:

Holstebro: 97 42 05 33
Slagelse: 58 57 14 70
Produktchef plæne: 40 45 97 04
ole.sams.falkenberg@dsv-froe.dk

Innovation og vækst

www.dsv-froe.dk